

‘Zorg moet technologie omarmen, in plaats van tegen beter

Kan ons verpleeghuis straks nog wel zonder de *wasrobot* en ‘*slimme*’ lakens?

Je bent oud, hulpbehoevend en je wordt door een robot gewassen. Overdag draag je een heupairbag, die jou beschermt mocht je vallen. Camera's detecteren onverwachte bewegingen. De zorg kan niet meer zonder technologie.

GERLACH HOCHSTENBACH

De deuren van een verpleeghuis voor mensen met dementie waren doorgaans hermetisch gesloten. Dat is niet het geval in een van de vleugels van woonzorgcomplex Het Hoge Veer Bastion in Geertruidenberg, waar 24 ouderen met dementie wonen. Integendeel: bewoners wandelen daar zo naar buiten.

Elke bewoner heeft een tag - een soort sleutel - die volledig is afgesteld op zijn of haar mogelijkheden. Waar de een nog in staat is naar buiten te gaan voor een blokje om, is de ander beperkt tot een wandeling binnenshuis. Een deur naar buiten blijft in dat laatste geval gesloten, zo staat het geprogrammeerd in de tag. Als de bewoner bij zijn eigen appartement komt, gaat de deur vanzelf open.

Allerlei technologische slimmigheidjes

Het gaat om een simpel technisch hulpmiddel dat ervoor zorgt dat bewoners met dementie een bepaalde vrijheid behouden. „En wat net zo belangrijk is: ze blijven veel meer in beweging dan vroeger, toen het personeel van alles moest bedenken om hen in beweging te houden”, vertelt locatiemanager Anja Burger. „Ze zijn actiever, wat goed is voor de spieren en de kans op vallen verkleint. In alle opzichten is het goed.

Het Hoge Veer Bastion staat er pas een

paar jaar, is in 2019 geopend. In geen enkel opzicht lijkt de zorginstelling op de bejaardenhuizen van weleer. Ruime, lichte appartementen van alle gemakken voorzien, een grand café met terras, bibliotheek, een beweegruimte, enzovoort. Naast een gedeelte voor mensen met dementie, wonen er alleenstaanden en echtparen die een bepaalde mate van zorg nodig hebben. Mensen met verpleegzorg die niet hoeven te verhuizen naar een verpleeghuis, maar in hun appartement alle zorg kunnen krijgen. Voor de appartementen is zoveel belangstelling dat de wachtlijst aanzienlijk is.

„Wij willen dat mensen hier zo normaal mogelijk hun leven kunnen leiden, ondanks de beperkingen, de gebreken die zij hebben”, zegt Het Hoge Veer-directeur Menko Konings. „Niet geleefd worden, maar zelf je leven leiden, ook al is er sprake van complexe zorg. Het is totaal anders dan de traditionele verpleeghuissetting.” In deze moderne omgeving is volop aandacht voor zorgtechnologische ontwikkelingen. Als bewoners slecht ter been zijn kunnen ze in hun appartement de voordeur op afstand openen. In het plafond van de badkamer zit een warmtetegel. Die zorgt voor snelle warmte als iemand voor de wastafel staat.

In elk appartement is het mogelijk om een slimme camera te hangen die bewegingen registreert. Konings: „Deze leert bepaalde patronen van bewoners her-

kennen. Als bijvoorbeeld iemand in de nacht naar de wc gaat, onthoudt de camera hoelang dat gemiddeld duurt. Wijkt dat een keer af, dan krijgt de nachtdienst een seintje. Je zal altijd mensen 's nachts nodig hebben, maar met behulp van deze camera's hoeven ze minder rondes te lopen en dus heb je minder medewerkers nodig.”

Enorm personeelstekort

Het personeelstekort in de zorg is nu al groot en neemt alleen maar toe. Er wordt serieus rekening gehouden met een tekort van 135.000 werknemers in 2031. Het merendeel - bijna honderdduizend - betreft de ouderen- en de ziekenhuiszorg. Het is alle hens aan dek, we moeten met zijn allen aanvaarden dat niet iedereen meer de zorg krijgt die we gewend zijn. Ons verwachtingspatroon moet worden bijgesteld.

„We verwachten nog steeds dat onze ouders in het verpleeghuis 's ochtends netjes uit hun bed worden gehaald, gewassen worden, hun medicatie krijgen, bij het eten worden geholpen en ga zo maar door. Maar we hebben er simpelweg niet voldoende mensen meer voor”, zegt Iris van Bommel. Ze is programmamanager bij FME, de ondernemersorganisatie voor de technologische industrie waarbij 2200 bedrijven zijn aangesloten. Van Bommel, woonachtig in Geertruidenberg, is binnen FME verantwoordelijk voor de tak Gezondheid en Zorg.

In steeds meer verpleeghuizen duikt de knuffelrobot op. Het vrolijk mensen met dementie op en heeft een kalmerend effect.

FOTOS MARCEL OTTERSPEER/PIX4PROFS

Ze is ervan overtuigd dat we het met de huidige inrichting van de zorg niet gaan redden. Maar we lijken het probleem, het zorginfarct dat op ons afkomt, nog steeds niet voldoende te beseffen. „Of we denken: zo'n vaart zal het allemaal niet lopen, we lossen het wel op. Dan wordt er gezegd: we moeten het vak aantrekkelijker maken, de salarissen moeten omhoog. Maar de zorg is niet de enige sector die om nieuw personeel schreeuwt. Overal is een tekort aan mensen. Dan kun je wel zeggen: de zorg heeft meer mensen nodig. Maar het gaat je niet lukken om de komende jaren tienduizenden nieuwe mensen te werven.”

‘Gevoel van urgentie ontbreekt’

Van Bommel kraakt harde noten. Het ontbreekt volgens haar in Nederland

‘We kijken altijd eerst naar wat nieuwigheden voor de bewoners opleveren. Hun belang staat voorop’

- Anja Burger

‘We willen dat mensen hier zo normaal mogelijk hun leven kunnen leiden’

- Menko Konings

weten in mensen proberen te werven'

aan een gevoel van urgentie in de zorg-sector, al is ze opgetogen over de wijze waarop een instelling als Het Hoge Veer in haar gemeente technologische innovaties heeft omarmd.

„Maar in zijn algemeenheid wordt nog steeds door besturen van verpleeghuizen of ziekenhuizen liever geprobeerd om tegen beter weten in personeel te werven in plaats van dat men kritisch kijkt naar zorgprocessen of energie steekt in zorgtechnologie die het dagelijks werk van medewerkers kan verlichten. Neem bijvoorbeeld zo iets simpels als een bedsensor, die registreert of een cliënt uit zijn bed stapt. Je zou verwachten dat die overal wordt gebruikt. Niet dus, terwijl het zorgmedewerkers heel wat tijd scheelt als ze minder rondes hoeven te lopen. Er komen veel ouderen bij die zorg nodig hebben. Wie gaat voor ze zorgen? Dat wordt

steeds moeilijker. Er zijn overal lange wachtlijsten. Kortom: we hebben al heel veel aan zorg ingeleverd, zowel wat kwaliteit als kwantiteit betreft.”

In de campagne *Technologie maakt van zorg weer mensenwerk* laat FME zien dat technologie en digitalisering van grote waarde zijn. „Dat we eigenlijk niet meer zonder kunnen. Door technologie krijgt de zorgmedewerker juist meer tijd voor activiteiten die er echt toe doen. Technologie moet niet leidend maar ondersteunend zijn”, aldus Van Bommel.

‘Niet vol te houden’

„Het is een maatschappelijke uitdaging waar we voor staan. Laten we ervoor zorgen dat in de toekomst de zorg met behulp van technologie overleefd blijft en in voldoende mate beschikbaar is. Tegen schappelijke kosten. Want op dit moment gaat 13,5 procent van het bruto

binnenlands product naar de zorg. Dat is echt heel veel. Het is niet vol te houden, als je daarnaast ook wilt investeren in sectoren als het onderwijs.”

Ondertussen prijzen Konings en Burger van Het Hoge Veer zich gelukkig dat het personeelstekort bij hen nog wel meevalt. „Al vullen wij vacatures ook veel minder snel op dan vroeger. We moeten maatregelen nemen voor als het straks een stuk minder wordt”, aldus Konings. „Slimme, technologische oplossingen zijn daarbij van groot belang. Wij werken samen met andere, grote zorginstellingen in de regio, zoals tante-Louise in Bergen op Zoom. Dat maakt het voor ons ook financieel haalbaar.” Burger: „Hoe dan ook, we kijken altijd eerst naar wat nieuwigheden voor de bewoners opleveren. Hun belang staat voorop, niet dat van ons.”

‘We hebben al heel veel aan zorg ingeleverd, zowel wat kwaliteit als kwantiteit betreft’

- Iris van Bommel

Welke technische snufjes zijn er al?

Bedsensoren, medicijndispensers, materiaal om zelf steunkousen aan te doen zijn bekende voorbeelden van technologische oplossingen in de zorg. Maar er is meer.

Per jaar vallen ongeveer honderduizend ouderen op zo'n manier dat ze bijvoorbeeld een heup breken. Door een **heupairbag (de Wolk)** kan een breuk worden voorkomen. Dat is een soort valbroekje met een capsule die zichzelf razendsnel opblaast als iemand dreigt te vallen.

Je kunt ouderen ook over een **slimme vloer** laten lopen, waardoor je eerder ziet of iemand instabiel loopt en een fysiotherapeut vervolgens kan helpen bij valpreventie.

Er zijn **hulpmiddelen met gps** waarmee je kunt zien waar iemand is. Met deze 'dwaaldetectie' kan iemand met bijvoorbeeld dementie veilig dwalen.

Incontinentiemateriaal voorzien van een sensor voorkomt gemiddeld één verschoningsmoment per etmaal. De slimme luier laat de verzorgende weten wanneer verschoning nodig is, zodat de cliënt niet onnodig wordt gestoord en zo kort mogelijk in een volle luier zit, beter slaapt en daardoor weer minder snel valt.

De robot kan in de toekomst in ziekenhuizen en verpleeginstellingen worden gebruikt om mensen te wassen. Iris van Bommel: „Veel ouderen vinden gewassen worden door telkens weer een andere zorgmedewerker niet prettig, zo is onderzocht. Dat probleem speelt minder als een robot die functie overneemt. Bovendien scheelt het kostbare tijd van de verzorgende.” Het Hoge Veer maakt sinds kort gebruik van van **'slimme onderlakens'**. Speciaal ontwikkeld voor mensen met de ziekte van Parkinson. Anja Burger: „Mensen kunnen er veel beter op bewegen, beter draaien in bed, wat weer zorgt voor minder decubitus (doorligwonden, red.). Ze slapen beter, zijn overdag energiever. Voor medewerkers scheelt het extra handelingen en is hulp aan bed minder inspannend.”

In Het Hoge Veer wordt ook de sociale **'hond- of zeehondrobot'** ingezet bij ouderen met dementie. Een kriebel onder zijn kin en hij sluit zijn ogen, knuffel hem en hij reageert tevreden. Praat tegen hem en hij reageert op je stem. Hij vrolijk mensen op, stimuleert de communicatie en heeft een kalmerend effect.

Een **slimme bril** maakt het voor een zorgmedewerker eenvoudig om samen te werken met een andere zorgverlener, doordat deze op afstand meekijkt. De zorgverlener die de cliënt bezoekt, zet de bril met een cameraatje op. Vervolgens wordt er verbinding gemaakt met de andere zorgverlener, bijvoorbeeld een wondverpleegkundige of een arts, die via een beeldscherm hetzelfde kan zien als de brildrager en vervolgens advies kan geven.